

לאן נעלמו הדבורים?

תופעת היעלמות הדבורים המסתורית, שעשתה שמות באוכלוסיית הדבורים בעולם ופגעה בחקלאות, מגיעה לישראל

- כמעט חצי מהדבורים בישראל כבר נעלמו ו-95% מאלה שעוד איתנו נגועות בוירוסים • המשמעות: נזקים של מאות מיליוני שקלים לגידולים חקלאיים התלויים בהאבקה

מאת אלכס דורון

ישראל כמוכּן - לקריסת כוורות, הוסיפה החוקרת. לדבריה, נראה כי תופעת הפתגונים מידבקת בין הדבורים ועוברת בין הכוורות.

בישראל ישנן כ-90 אלף כוורות, המייצרות 3,200 טונות דבש מדי שנה בשווי 50 מיליון שקל. ענף הדבורים בישראל תורם לחקלאות, הודות להאבקה שהן מבצעות, כ-1.5 מיליארד שקל בשנה. הנזק מהפחתה שנתית בייצור הדבש, עקב היחלשות הדבורים, המחלות שלהן וקריסת הכוורות, מוערך כרגע ב-20% (300 מיליון שקל). "אבל השיעור הזה עלול לעלות, עקב הבעיה הנרחבת והמדיאגה מאוד", אומרת סורוקר.

"הקש ששבר את גב הגמל"

לדבריה, "מאחר שהדבורים נחלשות - הנזקים עקב שיבושים בפעילות ההאבקה שלהן עלולים להיות חמורים, ויתבטאו בירידה בכמויות הפרי שמבשיל". ההערכה המקובלת כיום בקרב המדענים - שקודם לכן חשבו שמדובר ב"סוג של מגיפת-על מסתורית" - שיש כנראה קשר הדוק בין מצבן החולני מאוד של הדבורים להתחממות כדור הארץ, ובשל כך גם לשינויי האקלים שכבר ניכרים במקומות רבים בעולם.

בישראל, לדוגמה, יש כנראה קשר בין מחלות הדבורים לבין התמעטות הגשמים. גם הצמצום שחל בשטחי החקלאות פוגע מאוד ביכולת השרידות של הדבורים, סבורים החוקרים. באחרונה נבדקת גם השאלה האם הדבורים מתות כתוצאה משימוש בתכשירי ריסוס ובחומרי הרבה.

ד"ר סורוקר אמרה לעפקים, כי מגדלים קטנים ובינוניים סובלים במיוחד מהתופעה, והם דיווחו על הירידה הגדולה ביותר באוכלוסיות הדבורים. "הגדולים כנראה סובלים כרגע פחות", הוסיפה החוקרת וציינה, כי "מחוללי המחלות הם בגדר 'הקש ששבר את גב הגמל' אצל הדבורים, כי הן עתה יותר חלשות. הפועלות הבוגרות נפגעו

תופעת היעלמות הדבורים, שהכונה בארה"ב ובאירופה ובאה לידי ביטוי בירידה תלולה באוכלוסיית הדבורים, הגיעה גם לישראל. התופעה אולי נראית אוטורית, אולם לא מדובר בעניין של מה בכך. מחקרים שנערכו בארה"ב העלו כי שלישי מהגידולים החקלאיים תלויים ישירות בכושר ההאבקה של הדבורים. ללא דבורים אין שקדים, תפוחי עץ, תות-שדה ואפילו בצל. מחקר חדש, שנחשף אתמול לראשונה בכנס של מכון וולקני למחקר חקלאי בבית-דגן, מצא כי היקף הירידה באוכלוסיית דבורי הדבש בישראל נע בין 20% ל-40%, בהתאם לאזורים השונים בארץ. הממצא המדיאגה הרבה יותר נוגע לדבורים שנמצאות בכוורת, 95% מהן, שלכאורה נראו בריאות, למעשה נגועות ונשאיות של פתגונים - מחוללי מחלות כמו טפילים ונגיפים שמחלישים אותן.

ראש צוות המחקר ממינהל המחקר החקלאי במכון וולקני, ד"ר ויקי סורוקר, אמרה כי "זוהי ממש 'פצצה מתקתנת'". סורוקר קר הוסיפה: "גילינו כי 82% מאוכלוסיות הדבורים שנבדקו נגועות בוורוס אחד לפחות, אבל יש גם שנגועות ביותר מוורוס אחד, מבין 8 נגיפים. כ-46% מהדבורים נתגלה הטפיל ההרסני 'נוסמה', וכ-21% 'אקרית הוורואה' (Varroa), שהוא טפיל מוכר.

"המצב החולני הזה עושה את גידול הדבורים להרבה יותר קשה, ובעקבות זאת גורם לפגיעה במשקים חקלאיים ולא רק בתעשיית ייצור הדבש", הסבירה סורוקר, שלמחקרה היו שותפים עוד 14 מדענים מהפקולטה לחקלאות באוניברסיטה העברית, ממינהל המחקר החקלאי ומהמכון הוותיק רינרי. יש קשר בין יכולת השרידות של דבורים לבין יכולת הדבש שהן מייצרות.

"נוכחותה גבוהה של נגיפים מחוללי מחלות וטפילים היא קרוב לוודאי ההסבר לתופעה שהסתמנה בשנה וחצי האחרונות בלא מעט מקומות בעולם - וגם בישראל

סורוקר: "מאחר שהדבורים נחלשות - הנזקים עקב שיבושים בפעילות ההאבקה שלהן עלולים להיות חמורים, ויתבטאו בירידה בכמויות הפרי שמבשיל"

מגדלים גדולים במיוחד החלו לייבא דבורים מאוסטרליה, אלא שייתכן שבכך רק הוסיפו נזק. המהלך גרם לעלייה במחירי המזון בארה"ב במשך תקופה מסוימת

הכי קשה. הן גם יותר חולות מבעבר ויש לזה קשר עם הפגיעה ביכול הרבש".

דבורים מיובאות

בעקבות הירידה הדרסטית בגידול דבורים בארה"ב, משרד החקלאות האמריקאי הקציב 20 מיליון דולר בשנה למחקר, בניסיון למצוא את הפתרון שיציל את ענף הדבורים ואת תעשיית החקלאות התלויה בהן. זה 3 שנים מתנהל באר-

ה"ב בעקביות סקר מקיף אחר מצב הדבורים. בדוח

האחרון נמסר כי רק

כאביב האחרון אבדו

כליל 29% מקרב 2.3

מיליון מושבות הד-

בורים. בשנה שעברה

אבדו יותר מ-35%, ויש

מקומות שבהם היקף

הקריסה של הכוורות גדול

פי כמה ומגיע אפילו ל-90%

מאוכלוסיית הדבורים, שפשוט נע-

למו בתוך זמן קצר.

היעלמותן עוררה דאגה גדולה מאוד.

מגדלים גדולים במיוחד החלו לייבא דבור-

רים מאוסטרליה, אלא שיייתכן שבכך רק

הוסיפו נזק. המהלך גרם לעלייה במחירי

המזון בארה"ב במשך תקופה מסוימת. יש מגדלים בארה"ב שדיווחו לפני 3 חודשים כי ברשותם נותרו כוורות בודדות בלבד ב"חצר האחורית" - והם מודאגים גם מה-
חשש לאובדן הכנסות משמעותי.

מגדלי דבורים מודאגים החלו להעביר

את הכוורות שלהם למדינות אחרות בתוך

ארה"ב, בתקווה שאפשר יהיה להצילן. יש

כאלו שנדרו עמון, על גבי משאיות ששכרו

במיוחד לשם כך, למרחקים עצומים

- אפילו ממדינת פנסילבניה

לקליפורניה. נוכח הבעיה

נרתמה גם יצרנית הג-

לידה "האגן דאו" למ-

שימת הסיוע למגד-

לים בארה"ב, ותרמה

רבע מיליון דולר לתור-

קרים שסייעו לפתור

את הבעיה.

בבריטניה, שם הקציבה

הממשלה 10 מיליון ליש"ט

(כ-16 מיליון דולר), למחקר ייעודי

במחלות דבורים ובקריסת הכוורות, דווח

רק לפני 5 חודשים כי אוכלוסיית הדבור-

רים פחתה ב-15% בתוך שנתיים. מדי-

נות נוספות בכל רחבי אירופה נמצאות

במצב דומה. ⊗

היקף קריסת
הכוורות בארה"ב

90%

הדבורים מתות. "פצצה מתקתקת" (צילום: יוסי אלוני)